

I "Ungkarlarnas rätta natur" (*FT* 1/05) argumenterar Lars Bergström för att satsen "Alla ungarlar är gifta män" inte är analytiskt sann. Jag kommer här att försöka visa varför han har fel.

Bergström argumenterar via ett tankeexperiment där en främmande, utomjordisk kultur sänder spioner till jorden, som där med framgång uppträder som ungarlar trots att de egentligen inte bara är gifta utan dessutom saknar Y-kromosom och därför inte heller kan anses vara "män" i vår mening. Av detta drar Bergström följande slutsats:

Kontentan av detta är att en del av våra ungarlar varken är män eller ogifta, trots att de här på jorden uppträder som ogifta män. Nu är detta visserligen ett tankeexperiment. Vi kan ju inte vara säkra på att det är sant. Men det skulle kunna vara sant. Om det är sant eller inte förefaller vara en *empirisk* fråga. Det är med andra ord en empirisk fråga om alla ungarlar är ogifta. Satsen "Alla ungarlar är ogifta" är därför en syntetisk sats. Den är i alla händelser inte analytisk.

Detta följer dock inte. Det är onekligen sant att

- (1) det är en empirisk fråga huruvida alla personer som *benämns* "ungkarl" faktiskt också *är* ogifta män.

Och Bergströms tankeexperiment visar på sin höjd att (1) är sann, dvs. att det är en empirisk fråga huruvida de personer vi faktiskt kallar ungarlar verkligen *är* ogifta män, snarare än utomjordiska, gifta spioner, väl maskerade jätteäpplen eller robotar. Ur detta följer det dock inte att

- (2) det är en empirisk fråga huruvida alla ungarlar är ogifta män, eller vad såväl jag som Bergström verkar vara överens om skulle följa ur (2), nämligen att
- (3) satsen "Alla ungarlar är ogifta män" är syntetisk.

Varför följer då varken (2) eller (3) ur (1)? Antag att en av spionerna i Bergströms exempel, i ett förtvivalat försök att hämnas på dem som skiljt

honom från hans älskade fru och skickat honom till denna sorgliga plats vi kallar jorden, kommer ut som gift, utomjordisk spion, varpå han dessutom anger alla sina kollegor. Hur skulle kompetenta språkanvändare på jorden reagera? Skulle de generat erkänna att de hela tiden trott att alla ungarlar var ogifta män, men att de nu motbevisats, eller skulle de snarare säga att det visat sig att spionerna inte var ungarlar? Om satsen "Alla ungarlar är ogifta män" vore en empirisk sats – i likhet med "Vatten är H₂O" – skulle den förstnämnda reaktionen vara rimlig. Kanske skulle vi då vara benägna att säga något i stil med att vår empiriska (folk-)teori om ungarlar visade sig vara felaktig.¹

Men i fallet med de utomjordiska "ungarlarna" verkar det snarare rimligare att säga att de, trots att de onekligen *kallats* för ungarlar, inte *är* och aldrig *har varit* ungarlar. Förvisso bör "definitioner som syftar till att beskriva vårt språkbruk [...] rätta sig efter oss, snarare än tvärtom", som Bergström skriver, men rimligtvis inte till den milda grad att allting vi säger och har sagt blir sant. Och att vi mycket väl kan *missta* gifta utomjordingar för ungarlar (och vidare upptäckta detta misstag via empiriska medel) förändrar inte faktumet att ungarlar är och alltid kommer att vara ogifta män – något som varje kompetent användare av begreppet inser. Med andra ord har Bergström inte gett oss något skäl att omfatta (2) eller (3).

¹ Vad händer om vi ändrar Bergströms exempel så att samtliga ungarlar var och alltid har varit utbytta mot utomjordiska spioner? Jag tror att vi i en sådan situation skulle vara mer benägna att säga att det aldrig existerat några (riktiga) ungarlar (i meningen ogifta män) än att ungarlar uppenbarligen kan vara gifta. Och detta styrker ytterligare mitt påstående att ungarlar skiljer sig från till exempel naturliga sorter vilkas empiriska definitioner vi är långt mycket mer benägna att förändra i ljuset av empiriska undersökningar. För en utförligare och tillika klassisk diskussion av detta senare fenomen, se Hilary Putnams "Is Semantics Possible?" och "The Meaning of 'Meaning'" i hans *Mind, Language and Reality: Philosophical Papers vol. 2* (Cambridge: Cambridge University Press 1975).